

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-116>

УДК 336.74

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМ БОРГОМ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВИКЛИКИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

EFFECTIVE MANAGEMENT OF TAX DEBT: CURRENT STATE AND CHALLENGES IN TODAY'S CONDITIONS

Круглякова Віра Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0688-8704>

Пилат Марта Віталіївна

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2979-978X>

Kruhlyakova Vira, Pylat Marta
Ivan Franko National University of Lviv

У статті розглянуто теоретичні аспекти податкового боргу та основні його особливості. Охарактеризовано причини виникнення податкового боргу. Наведено заходи впливу на поведінку платника, які спрямовані на погашення податкового боргу. Окреслено джерела погашення податкового боргу платниками податків згідно Податкового кодексу України. Наведено схему процедури стягнення податкового боргу. Проведено аналіз динаміки податкового боргу в Україні протягом 2019–2023 рр. Проаналізовано обсяги податкового боргу в Україні впродовж 2022 року з початку повномасштабного вторгнення росії на територію України. Зазначено, що протягом тривалого часу в Україні спостерігається зростання податкового боргу. Розглянуто міжнародні стратегії управління податковим боргом. Проведено SWOT-аналіз управління податковим боргом України в сучасних умовах. Окреслено ряд заходів для оптимізації управління податковим боргом.

Ключові слова: податковий борг, управління податковим боргом, дефіцит бюджету, платник податкового боргу, податковий контроль.

The purpose of this article is a thorough analysis of the theoretical aspects of tax debt, the study of the main features of this phenomenon and the identification of the reasons for its occurrence. It is aimed at reviewing measures that can influence the behavior of taxpayers and contribute to the repayment of tax debt, as well as to determine the sources of repayment, in accordance with the Tax Code of Ukraine. In addition, the article analyzes the dynamics of tax debt in Ukraine in recent years, in particular during the period of russia's invasion of the country, which makes it possible to understand its impact on the economy and financial stability. The research was carried out using the analysis of legislative acts, statistical data and the study of international experience in tax debt management. The analysis methodology made it possible to make a SWOT analysis of tax debt management of Ukraine in modern conditions, to determine its strengths and weaknesses, as well as opportunities and threats. The practical value of the article is that it provides specific recommendations for optimizing tax debt management. It can be useful for tax authorities, government structures, as well as for the business community and other stakeholders who intend to improve financial discipline and ensure the stability of the country's economic development. Tax debt in Ukraine is a complex problem that has a serious impact on the socio-economic development of the country. The reasons for its growth include various factors, from economic difficulties to military conflict. Understanding these reasons and studying the global practice of tax debt management can contribute to finding effective strategies to overcome this problem in Ukraine. This includes implementing various measures such as stimulating economic growth, reducing the shadow economy, improving tax administration and combating tax evasion. Optimization of tax debt management is an important task for ensuring the financial stability of the country and its further development. It is noted that the tax debt in Ukraine is a serious problem that negatively affects the budget and economy of the country. The increase in debt is due to the impact of war, an imperfect tax system and the shadow economy.

Ключові слова: tax debt, tax debt management, budget deficit, tax debt payer, tax control.

Постановка проблеми. Управління податковим боргом стає важливим аспектом економічного управління в сучасних умовах, особливо в контексті економічних викликів, зумовлених пандемією COVID-19 та воєнним конфліктом на території країни. Зростаючий рівень податкового боргу в Україні має серйозні наслідки для фінансової стабільності країни та її соціально-економічного розвитку. Ця проблема поглиблює дефіцит бюджету, обмежує фінансові можливості держави для забезпечення соціальних програм та інфраструктурних проєктів, а також підзвітність уряду перед населенням.

Зокрема після завершення воєнного стану очікується необхідність відновлення економіки та соціально-економічної стабільності. Однак зростаючий податковий борг може ускладнити цей процес, перешкоджаючи нормальному функціонуванню бюджетної системи та фінансовій підтримці необхідних реформ.

Зростання податкового боргу в Україні стимулює потребу у вивченні та впровадженні ефективних стратегій та інструментів управління ним. Для цього необхідно проаналізувати причини зростання податкового боргу, вивчити світовий досвід управління ним та розробити комплекс заходів, спрямованих на зменшення цієї проблеми в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо розкриття сутності та особливостей податкового боргу в сучасних умовах досліджувались такими вітчизняними науковцями як А. Сафарова, П. Проноза, О. Ємельянова, І. Прокопенко, О. Іванишина, В. Руденко, О. Дубовик та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри велику кількість праць вітчизняних науковців, присвячених питанню управління податковим боргом, даний механізм потребує ще вдосконалення та подальшого вивчення. Варто більш детально вивчити особливості обсягу податкового боргу у сучасних умовах та розглянути комплекс заходів для більш ефективного управління ним.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в аналізі сучасного стану та динаміки податкового боргу в Україні в контексті економічних викликів, таких як пандемія COVID-19 та військова агресія росії проти України. Дослідження спрямоване на розуміння наслідків податкового боргу для фінансової стабільності країни та розвитку її економіки та на розробку пропо-

зицій щодо ефективних стратегій управління податковим боргом з метою зменшення його рівня та запобігання негативним наслідкам для бюджетної системи та соціально-економічного розвитку України. У результаті даного дослідження будуть розкриті особливості податкового боргу, його основні аспекти, а також висвітлено комплекс заходів для оптимізації управління податковим боргом.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі, де стабільність та економічна безпека стають предметом постійної уваги, вивчення податкового боргу виявляється невід'ємною складовою розуміння фінансового стану країни. Особливу актуальність дослідження податкового боргу набуває у воєнний період, коли мобілізація ресурсів та ефективно фінансове управління є надзвичайно важливими завданнями. Дослідження податкового боргу у таких умовах стає стратегічним інструментом для забезпечення фінансової стійкості держави.

Податковий кодекс України визначає податковий борг як суму узгодженого грошового зобов'язання, не сплаченого платником податків у встановлений цим Кодексом строк, та непогашеної пені, нарахованої у порядку, визначеному цим Кодексом (п. 14.1.175 ст. 14 ПКУ) [1].

Розмір податкового боргу та його зміна є важливими показниками, які відображають стан соціально-економічних процесів у державі. Ці показники створюють інформаційну нерівність, яка ускладнює ефективне впровадження податкової політики, знижує ефективність бюджетного планування на всіх рівнях та оцінку фінансової стійкості економіки. Вони також впливають на можливості держави отримати кредити внутрішньо та зовнішньо, а також на покращення фінансового стану підприємств.

В Україні ведення обліку податкового боргу покладається на контролюючі органи у сфері оподаткування. Податковий борг може виникати як перед державним, так і перед місцевими бюджетами, і це часто пов'язано з розподілом окремих податкових надходжень відповідно до Бюджетного кодексу України.

З метою скорочення податкової заборгованості платників податків, відповідно до вимог податкового законодавства, здійснюється адміністрування податкового боргу. Адміністрування податкового боргу – це управлінська діяльність контролюючих органів, що здійснюється в межах їх компетенції та суб'єктів господарювання, щодо погашення

податкового боргу такого суб'єкта господарювання із застосуванням різних заходів передбачених ПКУ [1].

Для організації практичної роботи з адміністрування податкового боргу контролюючі органи здійснюють класифікацію податкового боргу за статусами і типами. Слід зазначити, що податковий борг платника може перебувати в інертному та дієвому статусах:

1) інертний статус податкового боргу характеризується тим, що контролюючим органом до боржників не застосовуються ніякі примусові заходи стягнення, крім вручення податкової вимоги, реєстрації податкової застави в державному реєстрі застав нерухомого майна й опису заставного майна та, у виняткових випадках, арешту активів;

2) дієвий статус – це статус податкового боргу, у якому зменшення такого боргу відбувається завдяки певним діям, що виконує працівник підрозділу, уповноваженого щодо стягнення податкового боргу.

Активний статус податкового боргу відзначається тим, що взаємовідносини між платником податків, який має заборгованість із податкових зобов'язань, узгоджених ним самим або встановлених судом, та органом державної фіскальної служби мають відкритий характер.

Пасивний податковий борг – це борг, погашення якого здійснюється в судовому порядку, коли контролюючий орган не може активно впливати на результати вирішення справи судом.

Безнадійний податковий борг – це податковий борг платника податків, визнаного в установленому порядку банкрутом, вимоги щодо якого не були задоволені у зв'язку з недостатністю майна банкрута [2, с. 73].

Причини виникнення податкового боргу можуть бути досить різноманітними і відображати складний економічний, фінансовий та юридичний контекст:

– економічні фактори (наприклад, значний спад виробництва або зростання цін на сировину та матеріали можуть вплинути на фінансову стабільність підприємств, ускладнюючи їх здатність до вчасного сплати податків);

– фінансові труднощі (відсутність обігових коштів, неплатоспроможність покупців або надмірна кредиторська заборгованість можуть призвести до тимчасових фінансових труднощів, які ускладнюють платежі до бюджету);

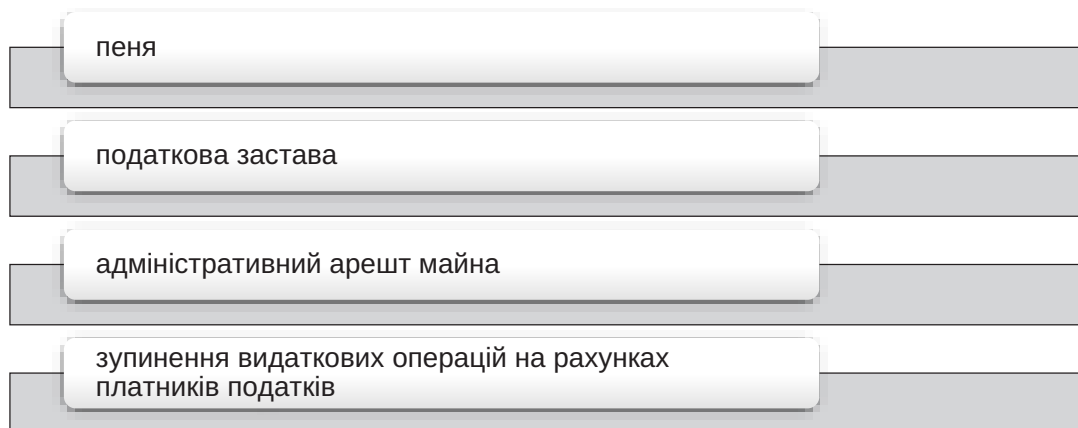
– юридичні проблеми (невиконання умов договорів або контрактів, а також донорахування податків після результатів податкових перевірок можуть стати причинами виникнення податкового боргу);

– непередбачувані обставини (наприклад, непередбачені природні чи технічні катастрофи, військові конфлікти або економічні кризи можуть вплинути на фінансове становище підприємств та ускладнити вчасні платежі).

Усі ці фактори можуть спільно чи окремо призвести до накопичення податкового боргу платників [3].

Розглянемо заходи впливу на поведінку платника, спрямовані на погашення податкового боргу рис. 1.

Джерелами погашення податкового боргу платника податків є будь-яке майно такого платника податків з урахуванням обмежень, визначених ПКУ, а також іншими законодавчими актами. Стаття 87.3 Податкового кодексу України вказує на недоступні джерела погашення податкового боргу, які включають:

Рис. 1. Заходи впливу на поведінку платника податкового боргу

Джерело: сформовано авторами на основі [4]

- майно, яке платник податків віддав у заставу іншим особам;
- майно, що належить іншим особам, але перебуває у володінні або користуванні платника;
- майнові та немайнові права, передані платнику без права відчуження;
- кошти з кредитів, позик та інші суми, що не можуть бути використані для погашення боргу;
- майно, яке не підлягає приватизації та інше, зазначене в законодавстві;
- кошти, які не можуть бути використані через обмеження або заборону обігу;
- кошти, надані в депозит або довірче управління, а також власні кошти, використувані для виплат заробітної плати [1].

Процедура стягнення податкового боргу передбачає 4 основні етапи, що відображені на рис. 2.

Впродовж тривалого часу в Україні спостерігається зростання податкового боргу, що є негативним економічним явищем та серйозною проблемою. Це обмежує фінансові можливості країни, обмежує підприємницьку активність, не враховує інфляцію при стягненні податків, спотворює функції пені та не враховує знецінення грошової маси під час реструктуризації податкової заборгованості [6].

Як видно з рис. 3 з 2021 року спостерігається стійка тенденція до зростання податкового боргу в Україні. За даними Державної податкової служби України у 2021 році податковий борг становив 111 791,3 млн грн. У 2022 році він зріс до 134 039,2 млн грн, що на 20% більше, ніж у 2021 році. У 2023 році податковий борг сягнув 139 931,7 млн грн, що на 4,4% більше, ніж у 2022 році. Це свідчить про те, що проблема податкової заборгованості в Україні стає дедалі серйознішою.

Існує ряд причин зростання податкового боргу, серед яких:

- вплив пандемії COVID-19;
- повномасштабне вторгнення росії на територію України;
- зростання податкового тиску;
- тіньова економіка; недосконалість податкової системи.

Зростання податкового боргу має негативні наслідки для бюджету України, адже воно зменшує доходи бюджету, що може призвести до скорочення соціальних видатків та інвестицій; змушує уряд позичати більше коштів, що збільшує державний борг, створює несприятливий клімат для ведення бізнесу.

З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року спостерігається значне зростання податкового боргу (рис. 4). Станом на 01.03.2022 подат-

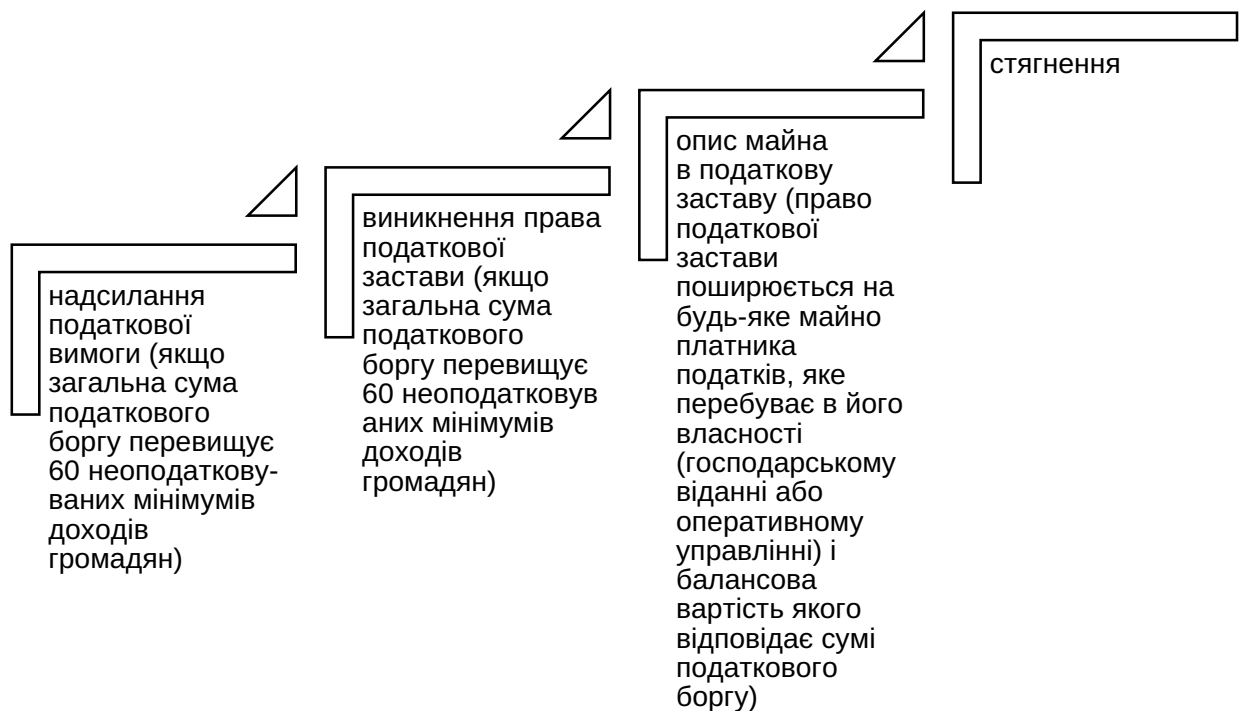

Рис. 2. Процес стягнення податкового боргу

Джерело: розроблено авторами на основі [5]

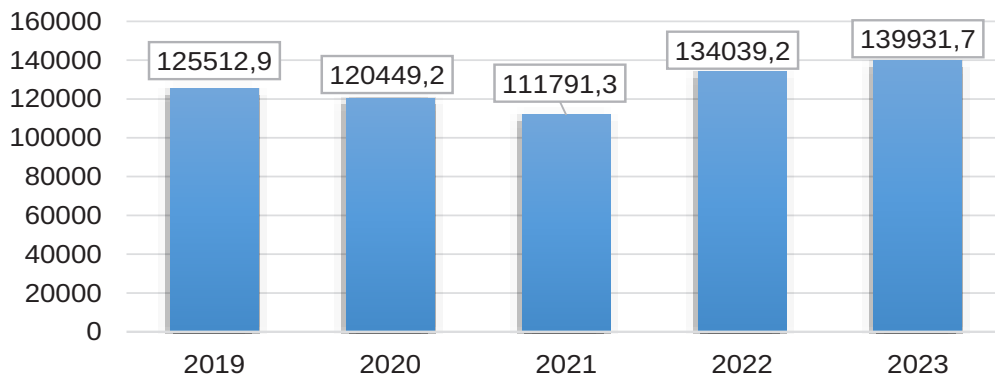

Рис. 3. Динаміка податкового боргу в Україні протягом 2019–2023 рр., млн грн

Джерело: побудовано авторами на основі даних [7]

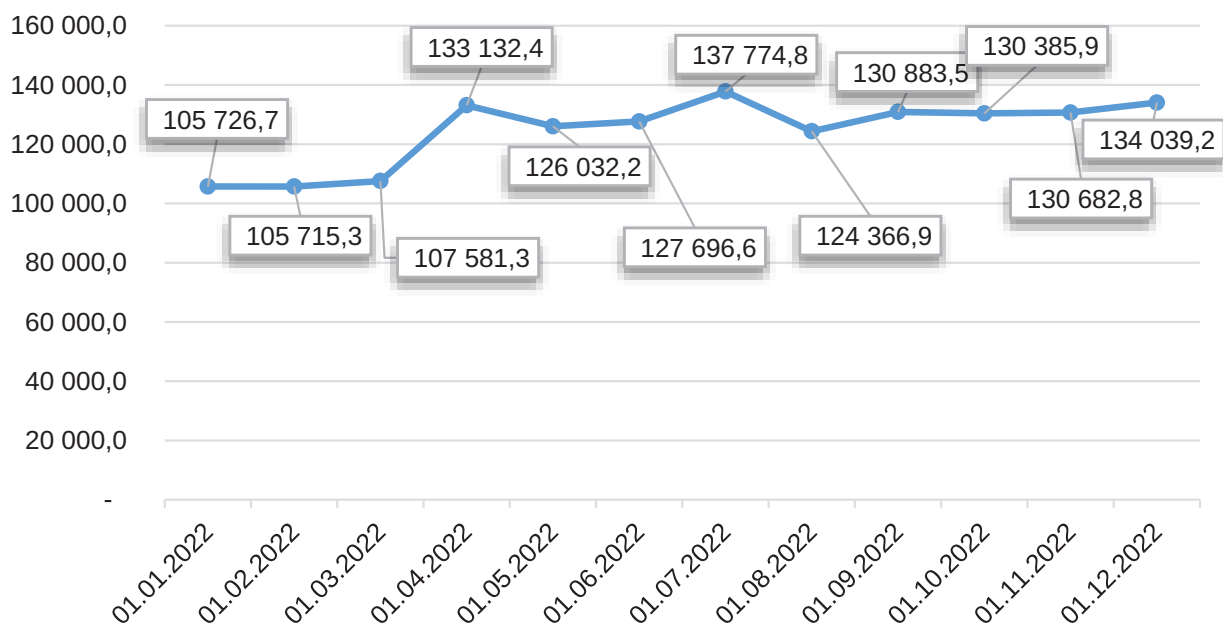

Рис. 4. Обсяги податкового боргу України протягом 2022 року з початку повномасштабного вторгнення росії

Джерело: побудовано авторами на основі даних [7]

ковий борг становив 105 781,3 млн грн. На 01.12.2022 він зріс до 134 039,2 млн грн, що на 26,5% більше, ніж на початку року. Це свідчить про те, що війна мала негативний вплив на платоспроможність українських платників податків.

Основними причинами зростання податкового боргу протягом 2022 року стали: зниження ділової активності (велика кількість підприємств були змушені призупинити або скоротити свою діяльність через війну, що призвело до зменшення їх податкових надходжень); зруйнування інфраструктури (внаслідок бойових дій багато підприємств та складів з продукцією були зруйновані, що призвело

до втрат податкового потенціалу); збільшення видатків державного бюджету (уряд змушений був значно збільшити видатки на оборону та соціальну підтримку населення, що призвело до дефіциту бюджету); введення воєнного стану (на період дії воєнного стану було запроваджено ряд пільг та послаблень для платників податків, що також могло вплинути на динаміку податкового боргу).

Податковий борг в Україні призводить до серйозних негативних наслідків для держави та суспільства. Недоотримання доходів для бюджетів стає прямою матеріальною втратою та порушує економічні відносини, спонукаючи до негрошових операцій. Затримки у випла-

тах соціальних виплат глибоко погіршують добробут населення і сприяють соціальним конфліктам. Для платників, порушення керівних принципів податкового законодавства може призвести до застосування пені, податкової застави, а також примусового стягнення боргу та переходу на загальну систему оподаткування. Негативний вплив також відчувається через втрату ділової репутації, обмеження у фінансових операціях та збільшення ризику податкових перевірок [8].

Ключовим показником ефективності податкової політики є рівень добровільної сплати податків громадянами та суб'єктами господарювання. Проблеми з недоотриманням доходів бюджету, зокрема податкових надходжень, можуть призвести до зростання податкового боргу. Після закінчення воєнного стану в Україні очікується потреба відновлення економіки, що потребує нової стратегії управління податковим боргом. Вивчення світової практики в цій галузі може бути корисним, оскільки проблема податкового боргу є загальною для багатьох країн, незалежно від їхньої економічної моделі чи географічного розташування. Багато країн використовують різні стратегії для управління податковим боргом. Окрім ризико-орієнтованого підходу, розвинені держави застосовують диференціацію платників, системи раннього реагування та аутсорсинг податкових зобов'язань.

У Великобританії для боротьби з податковим боргом використовуються різні методи, включаючи перевірку декларацій, програми розстрочки податкових платежів та судові заходи, такі як виконавчі накази та арешти майна. Незважаючи на високий рівень податкового боргу в Німеччині, існують ефективні інструменти для виявлення порушень податкового законодавства, такі як система обміну інформацією між державними органами та «контрольні повідомлення».

У Японії, де рівень податкового боргу є низьким, використовуються інноваційні підходи, такі як спеціальні комп'ютерні системи для нагадування платникам податків та інформування громадян про податкові вимоги через різні канали зв'язку. У Китаї, серед заходів проти несвоєчасної сплати податків, є арешт майна, конфіскація доходів та штрафи, що сприяють підвищенню відповідальності платників. У США акцентується відповідальність самого платника за сплату податків, а не фіскальних органів, з високою податковою культурою громадян та повноважен-

нями фіскальних органів для донарахування податків [9].

Для вирішення проблеми податкового боргу необхідно вжити комплекс заходів, спрямованих на:

- стимулювання економічного зростання. Адже це призведе до збільшення податкових надходжень та, відповідно, до зменшення податкового боргу;
- зменшення тіньової економіки;
- покращення адміністрування податків шляхом впровадження нових технологій та підвищення кваліфікації податківців;
- боротьбу з ухиленням від сплати податків шляхом посилення контролю за діяльністю платників податків, застосування жорстких санкцій за порушення податкового законодавства та підвищення рівня податкової культури в Україні.

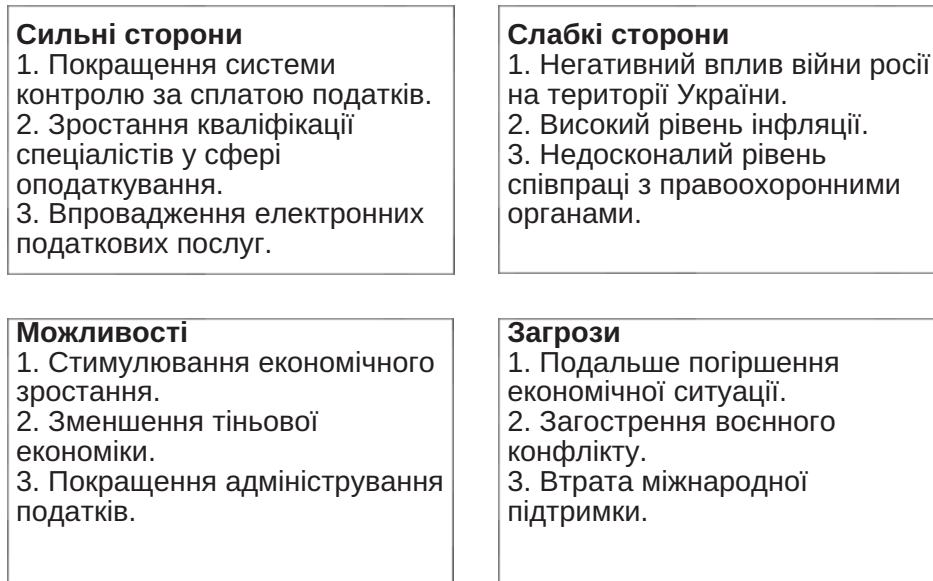
Оптимізація управління податковим боргом може бути досягнута також шляхом вдосконалення системи податкового контролю за допомогою розширення використання ризик-орієнтованого підходу до податкового контролю, впровадження аналітики даних та посилення співпраці з правоохоронними органами; стимулювання добровільної сплати податків; покращення стягнення податкового боргу; залучення міжнародного досвіду шляхом вивчення міжнародного досвіду, співпраці з міжнародними організаціями та вступу до міжнародних організацій з питань податкової адміністрації.

Для якісної оцінки управління податковим боргом України в сучасних умовах проведено SWOT-аналіз, поданий на рис. 5.

Безумовно можна зазначити, що податковий борг в Україні є серйозною проблемою, яка негативно впливає на бюджет та економіку країни. Зростання боргу обумовлено впливом війни, недосконалою податковою системою та тіньовою економікою.

Для вирішення цієї проблеми необхідно стимулювати економічне зростання, детінізувати бізнес, покращити адміністрування податків та боротися з ухиленням від сплати. Важливо також заручитися підтримкою міжнародних партнерів та підвищити довіру до влади з боку платників податків.

Оптимізація управління податковим боргом може бути досягнута шляхом вдосконалення системи податкового контролю, стимулювання добровільної сплати податків, покращення стягнення податкового боргу, запобігання його виникненню та залучення міжнародного досвіду.

Рис. 5. SWOT-аналіз управління податковим боргом України в сучасних умовах

Джерело: розроблено авторами

Дані заходи дозволяють оптимізувати управління податковим боргом в Україні, зменшити його обсяг та негативні наслідки для бюджету та економіки країни.

Висновки. Податковий борг в Україні є важливим показником, який відображає стан соціально-економічних процесів у країні. Він виникає з різних причин, таких як економічні труднощі, фінансові проблеми, юридичні конфлікти та непередбачувані обставини. Управління податковим боргом здійснюється шляхом адміністрування його стану, класифікації за різними критеріями і застосування відповідних заходів стягнення. Розуміння причин податкової заборгованості дозволяє уникнути її негативних наслідків і підтримувати фінансову стабільність держави та платників податків.

Зростання податкового боргу в Україні є серйозною економічною проблемою, яка має негативний вплив на фінансові можливості держави, підприємницьку активність та соціальний розвиток. Причинами цього явища є ряд факторів, зокрема вплив пандемії COVID-19, війна на території України, зростання податкового тиску, тіньова економіка та недосконалість податкової системи.

Зростання податкового боргу призводить до зменшення доходів бюджету, збільшення державного боргу, обмеження соціальних та інвестиційних видатків, а також ускладнює умови для ведення бізнесу. Воєнний конфлікт росії з нашою державою також поглибив цю проблему, зумовивши значне зростання податкового боргу через зниження ділової активності, зруйнування інфраструктури та збільшення державних витрат.

Вивчення світової практики в управлінні податковим боргом може стати корисним, оскільки проблема податкового боргу є загальною для багатьох країн. Розвинені держави використовують різні стратегії, такі як перевірка декларацій, програми розстрочки податкових платежів та судові заходи, що можна використовувати як приклади для України. Оптимізація управління податковим боргом в Україні може бути досягнута за допомогою стимулювання економічного зростання, зменшення тіньової економіки, покращення адміністрування податків, боротьби з ухиленням від сплати податків та за допомогою оптимізації управління податковим боргом за допомогою використання ризик-орієнтованого підходу та залучення міжнародного досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 09.04.2024)
2. Сафарова А. Т. Адміністрування податків (вітчизняний і міжнародний контексти): конспект лекцій. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2022. 97 с.

3. Проноза П. В. Динаміка податкового боргу і напрями вдосконалення податкового адміністрування в Україні. *Економіка та держава*. 2018. № 5. С. 4–9.
4. Ємельянова О. О. Податковий борг: сутність та способи впливу на платника для його погашення. *Право та інноваційне суспільство*. 2016. № 1. С. 40–44.
5. Податковий борг та його наслідки. Державна податкова служба України. URL: <https://lg.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-420185.html> (дата звернення: 10.04.2024)
6. Прокопенко І., & Іванишина О. Актуальні питання підвищення результативності погашення податкового боргу. II Міжнародний податковий конгрес : збірник матеріалів (м. Ірпінь, 26 листопада 2021 р.). Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. С. 525.
7. Інформація про податковий борг. Державна податкова служба. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/dinamika-podatkovogo-borg/742508.html> (дата звернення: 12.04.2024)
8. Руденко В. Сутнісно-аналітичні характеристики податкового боргу в Україні. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2024. № 326(1). С. 156–165.
9. Дубовик О. Ю., & Садчикова О. О. Міжнародний досвід управління податковим боргом. Інновації для відродження: національний, регіональний, міжнародний контекст : IV Міжнародна науково-практична конференція, (Запоріжжя, 12–13 жовтня 2023 р.). Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023 С. 273.

REFERENCES:

1. Podatkovi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (accessed April 04, 2024)
2. Safarova A. T. (2022) Administruvannya podatkov (vitchyzniani i mizhnarodni konteksty): konspekt leksii [Tax administration (domestic and international contexts): lecture notes]. *Lutsk: VNU imeni Lesi Ukrainky*. P. 97. (in Ukrainian)
3. Pronoza P. V. (2018) Dynamika podatkovooho borhu i napriamy vdoskonalennia podatkovooho administruvannya v Ukraini [Dynamics of tax debt and directions for improving tax administration in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, pp. 4–9. (in Ukrainian)
4. Iemelianova O. O. (2016) Podatkovi borh: sutnist ta sposoby vplyvu na platnyka dlia yoho pohashennia [Tax debt: the essence and methods of influencing the payer for its repayment]. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo – Law and innovative society*, pp. 40–44. (in Ukrainian)
5. Podatkovi borh ta yoho naslidky. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy [Tax debt and its consequences. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy]. Available at: <https://lg.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-420185.html> (accessed April 10, 2024)
6. Prokopenko I., & Ivanyshyna O. (2021) Aktualni pytannia pidvyshchennia rezultatyvosti pohashennia podatkovooho borhu [Actual issues of improving the efficiency of tax debt repayment]. *Rekomendovano do druku Vche-noiu radoiu Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy (protokol № 14 vid 23 lystopada 2021 roku)*. P. 525. (in Ukrainian)
7. Informatsiia pro podatkovyi borh. Derzhavna podatkova sluzhba [Information about tax debt. Derzhavna podatkova sluzhba]. Available at: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/dinamika-podatkovogo-borg/742508.html> (accessed April 12, 2024)
8. Rudenko V. (2024). Sutnisno-analitychni kharakterystyky podatkovooho borhu v Ukraini [Essential and analytical characteristics of tax debt in Ukraine]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, pp. 156–165. (in Ukrainian)
9. Dubovyk O. Yu., & Sadchykova O. O. (2023) Mizhnarodnyi dosvid upravlinnia podatkovym borhomn [International experience of tax debt management]. *Innovatsii dlia vidrozhennia: natsionalnyi, rehionalnyi, mizhnarodnyi kontekst – 2023. IV Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia, (Zaporizhzhia, October 12nd-13rd, 2023 r.)*. Zaporizhzhia: NU «Zaporizka politekhnik». P. 273. (in Ukrainian)